СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 72. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 29 березня 1933. VOL. XLI. No. 72. Jersey City, N. J., Wednesday, March 29, 1933. THREE CENTS.

МІЛІОН ЖИДІВ В АМЕРИЦІ СТАНУЛИ В ОБОРОНІ НІМЕЦЬКИХ ЖИДІВ

НЮ ЙОРК. — Минулий понеділок був призначений рабінами на піст і молитву за Жидів, котрі терплять у Німеччині. Разом з тим підняли американські Жиди по цілім краю в той самий день велику протестаційну акцію, звернену проти переслідувань Жидів у Німеччині. З жидівських обчислень виходить, що в тій протестаційній акції взяли участь понад 1,000,000 американських Жидів.

ВЕЛИКЕ ЖИДІВСЬКЕ ВІЧЕ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — В Медисон Сквер Ґарден зібралися понад 20,000 Жидів, а яких 35,000 Жидів стояли на вулицях, щоби вислухати бесідників, котрі піднесли протест проти переслідувань Жидів у Німеччині.

Епископ Джан Дун, з католицької нюйорської архідієцезії, відмовився говорити. У своїм письмі подав, що він дав був згоду на те, що запротестує проти переслідування Жидів, але тепер не буде говорити, бо департамент стейту офіціяльно повідомив, що німецький уряд припинив надужиття над Жидами.

Ал Смит заявив, що він є проти релігійного, расового й політичного переслідування. І виступав би проти Росії, Мексика й кождої держави, а навіть проти Злучених Держав, колиб ті держави допускалися таких надужить. Він хвалив Німців і Жидів. Особливо підносив, що на 555,000 Жидів у Німеччині, відбули 96,000 Жидів воєнну службу й боролися за Німеччину.

Звернув увагу Німеччини, що вона не може позволити собі на переслідування Жидів, бо ніяка держава не може видержати наступу опінії світа, яка її осуджує.

Рабін Вайс взивав Німеччину, щоби перестала переслідувати Жидів економічно й політично, щоб не усувати Жидів зі судейських і інших становищ. Він доказував, що Жиди приносять всім краям, де вони жиють, тільки добро, бо вони є добрими горожанами.

Епископальний епископ Менінґ підкреслив, що зібрані не хочуть ятрити ран, а тільки заманіфестувати, що Бог сотворив усі народи рівними. Всі походять від одного Бога. Епископ висказав свою радість, що зявилися комунікати, які твердять, що відомости про переслідування Жидів у Німеччині є дуже перебільшені. І він рад повірити, що так дійсно є. А далі підніс, що всякі переслідування, релігійні, політичні чи расові, є негідними вчинками, яким не повинна потурати ніяка культурна держава.

Мейор міста Ню Йорку, О'Браєн, говорив про те, що Жиди вложили у німецьку культуру.

Говорив ще сенатор Ваґнер, як Американець німецького походження. Він заявив, що це тільки кілька одиниць допустилися надужить у Німеччині, а цілий німецький нарід не має з переслідуванням Жидів нічого спільного.

МОВИ ЦЕНЗУРОВАНО.

НЮ ЙОРК. — Усі промови, які виголошено на жидівськім протестаційнім вічу, вічевий комітет добре передтим провірив. Наслідком того вимагалися від редактора німецького часопису „Ню Йоркер Штатс-Цайтунґ" залишити виголошення предложеної нім мови, а виголосити таку, яку йому подав комітет. Редактор відмовився це зробити. Та часописи оголосили оригінал бесіди. Німецький редактор, роджений і вихований в Америці, хотів піднести, що Жиди в Америці мають іти в першу чергу Американцями, а потім Жидами. І того самого треба вимагати і від Жидів у Німеччині. Теперішне правління Німеччини може допускатися несправедливости супроти Жидів, але з того не виходить, що Жиди мають іти валити Німеччину, шкодити цілій державі. Можна протестувати проти групи гітлерівців, що є тепер при владі, як протестують і інші німецькі партії, але не можна доходити до таких висновків, як проповідувати економічний бойкот Німеччини.

ЗА ЗМЕНШЕННЯ ФАРМЕРСЬКИХ ДОВГІВ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар Велес предложив палаті послів програму допомоги задовженим фармерам. Довги ті виносять тепер коло $12,000,000,000, а в 1910 р. виносили всього $2,320,000,000. Секретар твердить, що ті довги мусять бути за всяку ціну зменшені.

РУЗВЕЛТ ПРО МАЙНЕРСЬКІ СПРАВИ.

ВАШИНҐТОН. — Президент відбув конференцію з провідниками „Юнайтед Майн Воркерс" у справі більшого урухомлення вугольного промислу.

ЗБАЙДУЖНІЛИ.

ДЕКАТУР. — Девять Муринів, котрих будуть знову судити за знасилування двох білих жінок, прислухувалися байдужно промові свого оборонця, котрий домагався допущення Муринів як суддів присяжних. Обжаловані уже раз були засуджені на смерть. Вони так привикли до судової тяганини, що вже ніщо не робить на них у суді особливого вражіння.

УКРАЇНЦІ! УКРАЇНКИ! ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОЇ ВИСТАВОВОЇ КОРПОРАЦІЇ! ЧЛЕНСЬКІ УДІЛИ ВІД ОДНОГО ДО ДЕСЯТЬ ДОЛЯРІВ.

СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ НА БУДОВУ УКРАЇНСЬКОГО ПАВИЛЬОНУ І ВЛАШТУВАННЯ ВИСТАВИ! НЕХАЙ УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ ЗБІРКИ НА УКРАЇНСЬКУ ВИСТАВУ БУДЕ ПОВНИМ УСПІХОМ!

ДАТКИ ПРОСИМО СЛАТИ НА АДРЕСУ УКРАЇНСЬКОЇ ВИСТАВОВОЇ КОРПОРАЦІЇ:

UKRAINIAN CHICAGO WORLDS FAIR EXHIBIT

9300 COTTAGE GROVE AVENUE, CHICAGO, ILL.

ШКІЛЬНА ДІТВОРА СТАЄ В ОБОРОНІ РІДНОЇ ШКОЛИ.

Дивні історії діються зі шкільним плебісцитом за польську мову навчання. Ріжних способів беруться „спренжисті" управителі, війти та постерунок, але історія, яка трапилася в Юськовичах біля Олеська, золочівського повіту, перевищує всі інші історії безпримірним виступом тамошнього управителя, Лущанця Павла, котрий, хоч Українець (кажуть, що передплачує навіть „Діло"), цурається всього, що українське і на кожному кроці старається приподобатися „власть імущим" та виявити свою „льояльність". Завершенням його діяльности був плебісцит за польську мову навчання.

В Юськовичах на 130 дітей внесено 115 декларацій за українську школу, не зважаючи на переконування п. Лущанця, що: „це даремний труд, будуть вас тільки тягати, а школа якою була, такою буде". Колиж прийшов час вношування декларацій за польську мову навчання, затрівожився „пан директор" і придумав штуку, якої навіть чесний управитель Поляк не втяв би.

В понеділок, 13. II. ц. р., роздав пан управитель шкільним дітям декларації, кажучи: „Підпишіть, діти, ті папери, бо за границею є такі наші діти, що їх не хочуть до школи приняти".

Притім велів складати дітям по 5 грошів за декларацію. На те встав малий хлопчина Івась Г. (пильний читач „Дзвіночка") та рішучим голосом заявив, що тих декларацій ніхто не підпише, бо це декларації за польську мову навчання.

Пан Лущанец старався ще переконати дітей як міг, але всі його зусилля розбивалися на рішучости дітвори, яка хором закричала: „Ми не хочемо, щоби потім нам казали „Отче наш" по польськи говорити".

Ніодна шкільна дитина не підписала підсуненої декларації, а на малому Івасеви Г. змстився п. Лущанец на слідуючий день, бо за якусь меншу провину важко його побив. Мати побитого ходила жалітися до шкільного інспектора до Золочева, але з яким наслідком, покищо не відомо.

НЕ МОГЛА ЖИТИ БЕЗ КІТКИ.

В Відні отруїлася світлякими газом 62-літня Марія Шульц. Причиною самогубства було те, що мусіла дати вбити свою любу кітоньку. Цею втратою бабуня так перейнялася, що рішила попрощатися з цим світом.

ЗБОЖЕВОЛІЛА НА СЦЕНІ.

В міському театрі в Регенсбургу трапилася підчас вистави жахлива подія: Прімабалерина Филомена Бок підчас танцю нагло збожеволіла й почала скакати на місці, видаючи дикі оклики. З трудом її обезвладнили й відвезли до дому божевільних.

ВЛОМ ДО УКРАЇНБАНКУ В ЯВОРОВІ.

Невідомі вломники при помочі витрихів дісталися до приміщень Українбанку „Народний Дім" у Яворові і там раком розпороли вогнетревалу касу, з якої забрали коло 3,000 золотих готівки. Злодії імовірно приїхали зі Львова, де правдоподібно слідили директора Українбанку, п. Р. Харамбуру, який попереднього дня побрав у львівських банках більшу готівку. Українбанк „Народний Дім" є асекурований і тому вкладники не матимуть жадної шкоди.

ВБИВСТВО ЛИСТОНОША.

В Торуни Станислав Мілєр, торговельний агент, убив листоноша Рипінського в своїй кімнаті, в хвилі, як останній виплачував Мілєрови малу квоту. Догадуються, що Мілєр сам надав до себе ті гроші, щоби в той спосіб звабити до своєї хати листоноша. В торбі листоноша бракувало 6,000 злотих, які взяв убийник. Вбійник проколов листоноша кілька разів в околицю серця, опісля обкрутив на його шиї шнурок, обмив руки в мидниці й утік, невідомо куди. Листонош осиротив жінку й двоє малолітних дітей.

СМЕРТЬ ЛОВЦЯ.

Далеко на півночи Канади, в Норт Вест Території, коло містечка Аклавик трагічною смертю згинув ловець В. Ларок. Він вибрався був на розгляд наставлених ним лапок. В одну лапку зловився рись. Щоб не ушкодити шкіри рися, Лярок опер набиту стрільбу на дерево, а сам замахнувся на звірину з малою сокирою. В тім моменті його пси, які були з ним, кинулися на звіра. Через це повстала суматоха і його кріс, зачеплений серед замішання, вистрілив і В. Лярока важко ранив. Він помер на другий день у шпиталі.

ФАРМЕР ЗГОРІВ НА САНКАХ.

Фармер з околиці Толстой, Ман., 69-літний Лев Грабовський згорів в огні на власних санках. Річ малася так: Грабовський мав на санках побудовану буду, в якій була вставлена піч до огрівання. Грабовський купив в місточку бочку газоліни і примістив її в буді на санях. Видно, що від печі занялася газоліна і вогонь з неї раптом обхопив буду, в якій Грабовський сидів. Грабовський не міг виратуватися з горючої буди і згинув в огні.

АВТОБУС ЖЕРТВОЮ ВОВКІВ.

В Болгарії біля македонської границі застряг автобус у снігу і не міг дальше їхати. Незабаром велика тічня вовків напала на безборонних пасажирів і роздерла 9 осіб. Одинокий шофер уратувався, виліз ши на дерево. Звідси був свідком, як голодні вовки роздирали на кусні і пожирали його пасажирів. Жахлива сцена так подіяла на нього, що він попросту збожеволів і находиться тепер божевілля.

ХТО І ЯК ВИХОВУЄ НАШІ ДІТИ.

В місті Бучачі існує 7-клясова жіноча школа, в якій нема ні одного Українця вчителя ні вчительки. Коли прийде неділя і треба вести діти до церкви, то або веде їх учителька Полька, або просто нема кому їх вести. Перед війною в тій самій школі вчили три вчительки-Українки, а по війні вчила ще п. М. Вощинська. Перед трома роками п. М. Вощинська спенсіонувана і від того часу лишився такий жахливий стан, який триває дотепер. Хоч у місті живе біля 15 пань Українок, котрі мають усі вимоги, потрібні до одержання вчительської посади, ні одна з них не може дістати місця, не то вже тут у Галичині, але навіть десь у глухому куті на чисто польській території. Посади дістають молодші вчительки, за яких промовляє один дуже поважний арґумент, що є Полька-ми. Української мови вчить п. Филикова, яка українського майже не знає і яку діти дуже часто поправляють у вислові і в письмі. П. Филикова оправдується перед дітьми тим, що годі їй уміти українську мову, бо вона „не є русінка". Дійсно розброюючий арґумент! Друга вчителька, п. Фраціїшка Погожельська, котра вчить у тій же самій школі, почувши, що учениці говорять між собою по українськи, обурена сказала до них таке: „Якбисьце вєдзяли, цо то за наруд украіньці, тобисьце сєн встидзіли належець до нєго. Жадней Украіни тутай нєма, Украіна єст за Днепрем, — то єст безчельносьць в обецносьці научицєльки розмавяць по украіньску". Ось такі то новочасні педагоги вчать і виховують наші діти. А своєї вчительки до українських дітей не допускають.

ПРИМУС РАДІОФОНІЇ В РАДЯНЩИНІ.

До обовязків червоної армії в Радянщині належить між іншим слухати що дня дві години радієвих авдицій. Цей новий розпорядок має на меті відтягнути вояків від кантини та пустих забав. Крім того начальство хоче при допомозі радія мати більший вплив на політичне вишколення рекрутів.

КОСТЕЛ ЗІ СКЛА.

В Тубізі, біля Брукселі, вибудували недавно костел, що цілий, крім фундаментів, є зі скла.

БАГАЧІ МАЮТЬ ЩАСТЯ.

Англійська княжна Рутлянд згубила три роки тому дорогоцінний перловий нашийник. Цей нашийник знайшли на дорозі, на селі, в замку княжної, діти конюшого і взяли собі його на забавку. Старша донька конюшого вбрала раз нашийник, коли йшла на забаву і там хтось звернув її увагу на його цінність. Один із ювелірів у сусідньому місті пізнав згубу і княжна дістала її назад.

ПОСІВНА КАМПАНІЯ В РАДЯНЩИНІ ШКУЛЬДИГАЄ

ПОСІВНІ БРИГАДИ НЕ ВМІЮТЬ ЗАСІВАТИ ЗБІЖА. ВІДСТАЮТЬ ДАЛЕКО ВІД ПЛЯНІВ.

МОСКВА (СССР). — На Україні та на північному Кавказі вже два тижні як почалися польові роботи. Та до цього часу не можна похвалитися значними успіхами у виконанню посівних плянів. Звідомлення подають, що до праці стали від 73 до 93% тракторів, направлених після ріжних ушкоджень. Та нічого не кажеться про коні і воли, які малиб виконати три четвертини посівної програми.

Дотепер радянська преса подає лише відомости про полеві роботи, виконані спеціяльними посівними бриґадами, складеними з комуністичної молоді. Газети повні повідомлень про те, як деякі бриґади виходять в поле на роботу, не взявши з собою насіння на посів. Деякі довгими часами мітінґують та дискутують над тим, чи починати орати поле й звідки заходити до нього. Деякі бриґади підчас таких спорів забувають за обіди, бо запальні комсомольці вважають, що комуністи можуть працювати й без їдження, а забувають, що коні й воли потребують їсти, щоб працювати.

Початок весняних робіт у полі на Україні та на північному Кавказі, як показують большевицькі газетні звідомлення, виглядає не дуже надійно. Коли так піде далі, то знову багато просторів лишаться незасіяні, а на засіяних годі сподіватися врожаю, бо поля будуть оброблені невміло. Большевики знищили вправних хліборобів, назвавши їх куркулями, а тепер стараються післати на полеві роботи молодь, яка не знає тих робіт, або післати тих, які були добрими виконавцями в „куркулів", але самі не можуть працювати по власній ініціятиві, спираючись на власні знання.

Доходить навіть до того, що бриґади не можуть означити міри поля й тому не розраховують ні насіння, ні часу праці над ним. В деяких місцях бриґади вийшли в поле, коли там ще стояло на нивах багно й годі було навіть думати про оранку. Нема ковалів, які направлялиб ушкодження, тому й трапляється так, що як щось поломалося в плузі, то вже на довший час по роботі. Тимчасом газети кричать про „соціялістичні змагання" ріжних бриґад, але мало щастить їм говорити про „успіхи" тих змагань.

Тепер остаточно показалося, що минулого року й у попередніх роках місцеві комітети давали перебільшені відомости про врожай і збір збіжа, що привело до помилкових розрахунків і голоду в хліборобських районах.

НА ЖИДІВСЬКУ АҐІТАЦІЮ НІМЦІ ВІДПОВІДАЮТЬ БОЙКОТОМ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Проводирі гітлерівців заявили, що на закордонну пропаґанду Жидів проти націоналістичного уряду вони відповідять у Німеччині новими заходами проти Жидів. На оголошений бойкот німецьких фабрикатів в Англії, Польщі та в інших державах гітлерівці оголошують бойкот жидівських крамниць у Німеччині. Разом з тим вони пропонують установити для Жидів процентові норми в школах усіх категорій та в ріжних професіях, куди можна буде допустити Жидів не більше як 1%, бо такий відсоток складають Жиди в Німеччині супроти її населення.

Націоналістичні діячі кажуть, що тепер у Німеччині серед 8 мілонів безробітних є надзвичайно багато людей інтеліґентних професій, як адвокатів, учителів, навіть лікарів, артистів і т. п. Тому, на їх думку, цілком справедливо, щоб серед тих, які тепер мають працю й посади, було Жидів не переважаюча більшість, як тепер, але 1%, відповідно до їх числа в Німеччині.

Гітлерівський уряд недвозначно заявив, що поки Жиди будуть вести проти нього за кордоном пропаґанду й поки чужоземні держави будуть підтримувати цю пропаґанду, доти він не буде робити ніяких заходів, щоб припинити націоналістичну пропаґанду проти Жидів, або щоб спинити бойкот жидівської торговлі.

БОЛГАРСЬКІ ФАШИСТИ РОЗІГНАЛИ ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ ЖИДІВ.

СОФІЯ (Болгарія). — Болгарські націонал-соціялісти повибивали вікна в приміщенню, де відбувалося жидівське протестаційне віче проти переслідування Жидів у Німеччині. Болгарські націоналісти потім розігнали віче, врядивши навіть на вулицях бійку, яка малощо не набрала розмірів більшого заворушення.

ЯПОНІЯ ЩЕ ДВА РОКИ МАЄ БУТИ В ЛІЗІ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Секретар Ліґи Націй одержав офіційне повідомлення Японії про її виступлення з Ліґи Націй. Але Японія ще два роки має бути фактичним членом Ліґи Націй і підлягати її постановам. За статутом Ліґи Націй кожда держава може покинути її лише за два роки після того, як вона зробить заяву про своє виступлення з Ліґи Націй.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Загрaницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свобода": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1888.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НОВИЙ ГИМН

Переглядаючи польсько-американську пресу, стрічаємося з таким дивоглядом: з одного боку бундючий крик, що Польща сильна, велика й сконсолідована, а з другого лямент, що ось приходить її кінець: новий розбір Польщі.

В однім числі польської ґазети читаємо статтю про те, як з Польщею в світі рахуються, як заступники Югославії сердечно вигукують „хай жиє Польща", як чехословацький міністер заграничних справ, Бенеш, підносить історичну ролю Польщі на сході Европи й запевняє її про приязнь Чехів, та як Румуни відгребують старі акти й одушевляються історичною приязнию між Румунією й Польщею.

Виходило би, що Польща така сильна, що їй уже нічого боятись. Та так воно не є, коли вірити таки самим польським ґазетам. Бо разом з голосами про могутність Польщі бачимо на сторінках польської преси, як грубими буквами алярмується польську суспільність, що Польщі загрожує велика небезпека. Читаємо відозви, в яких заступається старий польський гимн, „Еще Польска не зґінела, пукі ми жиєми", новим: „Нікт Поморжа не одбєрже, пукі ми жиєми". А старий Падеревський знову забирає голос і заповідає, що отсе Польща стоїть перед новим поділом, подібним до того, що стався в 1793 р., коли її розібрали були на три части.

А найбільше лякає Польщу прихід Гітлєра до влади в Німеччині. Бо Гітлєр означає ту владу, яка ніколи не погодиться з тим, щоби Польща задержала Данціґський коридор і інші німецькі землі, силою прилучені до Польщі. Гітлєр це все одно, що виповідження війни Польщі.

Це знають добре в Европі. Польща занепокоєна ще тим, що держави, на яких поміч вона числила, як Англія, Італія і Франція, замісць стояти при Польщі, радять над спільним порозумінням з Німеччиною. А таке порозуміння означає ревізію Верзайського договору. От і звідси походить той страшний польський лямент за Поморя, яке прийшлосяб Польщі втратити.

„Не дами земі, сконд наш руд" — співають знову польські грабіжники. Хочуть новим своїм гимном заглушити ті голоси, що відзиваються на українських, литовських, білоруських і німецьких землях під Польщею, які взиваютъ до боротьби за визволення тих земель з ляцького ярма. Та свій гимн Поляки можуть змінити, але розбору Польщі тим спинити не можуть.

О. Сич...

ЗАЛИЦЯННЯ ЛІТВІНОВА

Совітська та совітофільська преса не може нахвалитися промовою большевицького делеґата Літвінова на розброїйній конференції в Женеві.

А тимчасом промова Літвінова була повною капітуляцією большевизму перед Францією (з якою тепер Москва кокетує). Бо що сказав Літвінов? Він спрецизував поняття напасника й став — на ґрунті французького проєкту. Скількиж то ґвалту й крику підняли би були большевики ще пару літ тому, колиб це зробив, скажім, якийсь соціял-демократичний делеґат! Скількиж би то кричала московська преса про „зраду інтересів пролетаріяту", про „накладання з французьким імперіялізмом" і т. п.! Але тепер — становище Совітів кепське, Японія тисне, „кулак" тисне — треба забезпечуватися, де лиш можна. Отже — пакт з Польщею, запобігання ласки Франції й т. д.

Але нас тут цікавить не те. Нас цікавить політична мораль большевизму, яка так відбилася в проєкті Літвінова — **означити поняття напасника.** Після проєкту Літвінова, напасником має уважатися та держава, яка а) виповість війну іншій державі, б) якої збройні сили, навіть без виповідження війни, вмашируютъ на територію іншої державы... Стап! Що це вам нагадує? Це нагадує далекі часи 1917 року, коли то власне війська РСФСР (Росії) — „без виповідження війни" — вступили на територію України... Отже показується, що це була **ординарна напасть!** А тоді Москва говорила про інтереси пролетаріяту, уважала, що має право ділати як ділала, й знаходила ще тьму Винниченків, які її виправдували...

Читаймо далі: „Ніякі мотиви політичного, стратеґічного або господарчого характеру... не можуть виправдати напасти"... Ще раз стап! Ще раз пірнемо думкою в далекі й такі недавні часи. Чим же Москва мотивувала своє вмашировання на територію України в 1917 або 1919 році? А тим, що Україна не дає свободи організації комуністичній партії (мотиви **політичного характеру!**); що перепускає через свою територію відділи Донських козаків до дому (мотиви **стратеґічного** характеру!); т що Московщина потребує — очевидно для свого „пролетаріяту" — українського збіжа, цукру й вугля (мотиви **господарського** характеру!).

Отже всі ті мотиви, які висувала свого часу, йдучи війною на Україну, Москва, — їх проголошує тепер пан Літвінов **мотивами, які ніяким чином напасти не управедливлюють, які є недопускальні...**

Читаємо далі: „Зокрема не можуть виправдувати напасти революційні або контрреволюційні заворушення, домашня війна..., вдержування в іншій державі такого чи іншого політичного чи суспільного устрою"... Стап знову! Таж якраз цим мотивувала Москва свою інвазію на Україну — тим, що на Україні шириться контрреволюція, що в ній небажаний політичний і суспільний („буржуазний") лад і т. п.! Тепер — товариш Літвінов проклямує світови, що такими мотивами **не вільно** заслонюватися, щоби напасти на чужу територію і націю...

Скільки шарлятанства, скільки гумбуґу й дурисвітства сидить у московській дипломатії, яка **висунула як правило** міжнародньої поведінки засади, які вчора щойно доптала ногами в відношенню до слабшого й які завтра очевидно таксамо доптатиме, коли прийде відповідна пора...

І совітська преса називає проєкт Літвінова „хартією вол ностей народів!"... Більше цинічною мабуть не могла бути жадна „буржуазна" дипльоматія...

Колись Совіти чулися сильними й плювали на всякі міжнародні зобовязання й пакти. Тепер з ними гірше й вони дурять европейський синедріон усякими проєктами, усиплюючи чуйність держав. Але **нас** проєкти й балаканина Літвінова повинні навчити одної річи: що всякі умотивування в устах чужинця, який суне на нашу землю — є блягою й дурисвітством; що єдиний спосіб змусити його пошанувати наші права — це не спречатися з ним про формули, а — мати силу й силою викинути його геть. Тоді, й лише тоді — він стане скромніший і прийде умовлятися з нами про — пакт неаґресії.

Би колиб ми в 1917 році мали таку силу, яку мають Мати ?? — тепер супроти Москви, скажім, Франція чи Італія, то вже тодіб Троцький і Ленін признали би були за напасть на таткій дорозі те, що тоді називали „обороною інтересів пролетаріяту" на Україні.

Коли вже наші большевізани догадуються, що — на жаль — життя народів іде не після гарних засад, а після сили? — ось основа всякої успішної політики...

УКРАЇНА НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ В ШІКАҐО

Кожний свідомий Українець розуміє зничіння, яке може мати Світова Вистава в Шікаґо для української пропаґанди. Та не в одного з людей, прихильних до справи Українського Відділу на Виставі, може бути сумнів, чи буде що показати в цьому Відділі, і чи варто стільки труду, заходу і коштів біля організації Українського Павільону, коли потім покажеться, що властиво нема що в цьому примістити.

Український Виставовий Комітет в Шікаґо працює над тим, щоби так не було. Власне для того при Виставовій Корпорації покликано до життя недавно Діловий Комітет з фахових людей і потворено відповідні фахові комітети у Львові і Подєбрадах, у Чехословаччині, щоби Український Павільон на Виставі дав глядачеви якнайбільше всесторонний образ життя українського народу на всіх найважніших лянках. Чужинець, що ввійде до Українського Павільону, повинен винести з того, що там побачить, потрібні інформації про Україну, починаючи від основних відомостей про це, де є український нарід, скільки його і чим він займається, аж до таких складніших питань, як те, що з культурних здобутків того народу може придатися для загальної людської культури.

Хто з наших людей думає про Український Павільон на Шікаґовській Виставі, той звичайно уявляє собі його передусім як виставу українських вишивок, на подобу тих, що влаштовуються по наших громадах, тільки в більших розмірах. Цей погляд цілком помилковий. Українське народне мистецтво буде займати важне місце на виставці, але не одиноке.

Між трома Відділами, на які по пляні має бути поділений Український Павільон, на першому місці поставлений Відділ Народного Господарства України. Цей Відділ моє познайомити чужого глядача з природними багацтвами України та її значінням для світового господарства. Над зорганізуванням цього Відділу працює, крім краєвих фаховців, також група фахових співробітників Української Господарської Академії в Подєбрадах. Головну частину цього відділу будуть становити мапи всякого роду порівнюючі таблиці (діяграми) і статистичні карти. Ввесь цей матеріял, складений відповідним способом, має показати глядачеви, чим багата українська земля і яка може бути роля України у світовій господарці. Окрема увага буде присвячена сільському господарству України, копальням, усім родам промислу, водним силам, шляхам, тощо. Робляться заходи, щоби дістати збірку мінералів (вугіль, залізна руда, земний віск, і т. п.) та інших сирівців України.

Про минуле України познайомиться глядач на Виставі з історичного Відділу в Українськім Павільоні. Головний матеріял буде доставлений українськими музеями і приватними збирачами історичних памяток України. Тут увійдуть в першу чергу всі памятки української державности, з давніх козацьких часів і з недавньої визвольної боротьби. Належать сюди історичні карти України, портрети історичних осіб, козацька та інша зброя, збірки грошей, збірки почтових марок, історичні документи, фотографії важних історичних місць та багато іншого.

Чимало цінного матеріялу для історичного Відділу знайдеться між тутешньою нашою іміґрацією і Виставовий Комітет робить заходи, щоби дістати його для ужитку на виставі. Між іншим тут таки в Америці зґоломшено вже на виставу цінну збірку ориґінальних історичних мап України з часів Хмельницького і Мазепи та збірку ориґінальних портретів гетьманів (штихи), роблених італійськими та німецькими артистами тих часів. Увесь доступний матеріял Виставовий Комітет постарається зібрати і використати на виставі.

У третій Відділ українського мистецтва входитимуть очевидно в першу чергу зразки українського народнього мистецтва, вишивок, килимів, деревляних виробів, гончарства. Але й ця частина вистави буде основно ріжнитися від того, що звичайно буває на подібних льокальних виставах по наших тутешніх громадах. Ріжниця буде в тому, що на льокальних виставах українського мистецтва експонати зіставлені звичайно припадково. Виставляється те, що можуть дати місцеві добрі люди, звичайно ті, що влаштовують виставу і їх приятелі. На шікоговській виставі українське народне мистецтво буде представлене по певному пляні і в певній системі, уложеній знавцями цього діла.

Над влаштуванням цього Відділу ведеться від кількох місяців праця в краєвих мистецьких кооперативах, де спеціяльно замовлено зразки мистецтва, що мають бути виставлені. Підібрано взори народних мистецьких виробів з ріжних сторін української землі, щоби показати те, що найбільше характеристичне й ориґінальне в нашім мистецькім стилю. В цьому Відділі будуть моделі української ноші з ріжних сторін України, буде багата збірка вишивок, килимів з Великої України, з Поділля і Гуцульщини, гуцульські та інші деревляні вироби, глиняні вироби, тощо.

У Відділі мистецтва на виставі будуть показані перший раз в Америці теж зразки модерного (новітнього) українського мистецтва, як малярство, графіка і різьба. Про цей Відділ, що може бути сам вартий того, щоб для нього поставити павільон, буде мова окремо.

Отсей короткий перегляд трох Відділів Українського Павільону показує, яку може мати вагу українська вистава для пропаґанди і поширення правдивої інформації про Україну та український нарід. Повне використання цієї рідкої нагоди, що зявляється раз на кількадесять років, залежить тепер виключно від добуття фондів на будову павільону.

Бракує ще $16,000, щоби Павільон був вибудуваний і намічений плян вистави в цілости виконаний. Трудно подумати, щоби в цілих Злучених Державах і Канаді не знайшлося 16 тисяч свідомих українських громадян, які не хотілиб дати по одному долярови на таку ціль. Дехто не зможе дати більше, як пів доляра, але за те неодного стати на два доляри й більше. Кошти вистави обмежені справді до такої висоти, що може бути легко досягнена спільними зусиллями.

Рідний Край привязує великі надії до українського відділу на виставі і його очі звернені тепер на те, як виконає свій обовязок заокеанська еміґрація в цьому важному ділі. Спільними силами тисяч свідомих синів України за океаном мусить бути збудований Український Павільон на Світовій Виставі в Шікаґо.

ЗА ДІЛОВИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ВИСТАВОВОЇ КОРПОРАЦІЇ:

Д-р Мирослав Сімінович, голова.

Інж. Стефанія Чижович, секретар.

В. Кедровський.

ПАМЯТИ ВЕЛИКОГО АРТИСТА

(Спомин з минулого).

(7)

Я особисто після того, як побачив перший раз песу „Гетьман Дорошенко" взагалі, а особливо на моє щастя у виконанню генія М. Садовського, ходив пару тижнів як прибитий, приголомшений величчю постаті цього, так мало в історії України оспіваного гетьмана, цього „останнього козака". Під тим вражінням живу й досі, хоч уже минає 26 років від того часу. Так впливати на людину можуть лише надзвичайні події, або геніяльніші твори мистців. І гетьман Дорошенко у виконанню М. Садовського був таким ґеніяльним твором мистця, якого затемнити або замінити не міг ніякий твір найбільших ґеніїв світа, яких твори мені доводилося бачити на своєму віку. Понад усім, що я пережив підчас війни й революції особисто й разом з іншими, всевладно панує постать гетьмана Дорошенка, як її представив М. Садовський. І якби М. Садовський більше ніякої постаті не створив у своїх виступах у театрі, то вже цього гетьмана Дорошенка вистарчає, щоб М. Садовський став поміж найгеніяльнішими артистами всього людства. Та М. Садовський творив, творив багато й всевладно панував на протязі 50 років в історії українського театру та в історії українського визвольного руху. Свого національно-політичного завдання М. Садовський був свідомий все своє життя й тому на старість років, уже неміччим, знову вернувся до Києва, щоб там під большевицькою навалою воскрешати героїчні образи прекрасного минулого України й знову, як у царських часах, кликати український нарід до героїзму, боротьби, до національної свідомости. Кожен раз, коли мені трaплялася нагода бувати на представленнях, у яких виступав М. Садовський, я це робив. А коли він грав Дорошенка, чи то в Одесі, чи в Миколаєві, чи в Єлисаветграді, то я спеціяльно їздив туди, щоб ще раз і ще раз мати насолоду побачити геніяльне виконання М. Садовським цього гетьмана. Великим був Садовський і в ролі Сірка в песі „Про що тирса шелестіла" й у песі „Богдан Хмельницький" у ролі Богдана й у ролі Сави Чалого в песі „Сава Чалий" і в ролі Кабиця в „Чорноморцях" і т. д. Великі артисти М. Кропивницький, О. Саксаганський, Карпенко-Карий та інші, але між ними цілком окремо стоїть М. Садовський, бо це артист-лицар, співець українського козачого епоса; це артист-співець української лицарськости; це мистець, який перед глядачем малював найкраcівшими фарбами все те, що видала найкращого наша історія лицарського козацтва. На цім полі він був одинокий і недосяжний.

Тут я хочу подати кілька своїх вражінь, як звичайного глядача, про виконання своїх роль М. Садовським. Боюся лише, що в мене не стане сили навіть приблизно змалювати ті постаті, які творив М. Садовський.

Йде песа „Бурлака", в якій М. Садовський грає ролю чабана. Спочатку все на сцені здається звичайним, правда — цікавим і мистецьким. Та ось відчиняються середні двері й на сцені зявляється величава й могутня постать чабана. Перед глядачами виростає постать степового орла, величава постать, одягнена в білу чабанську одежу, з величезною ґирлиґою в руці. Ніби шмат буйного степу, ніби степовий вітер, разом з яскравим пасмом сонця, вломився на сцену, а звідти понісся бурею й яскравим теплим світлом покотився по всій салі, обдаючи своїм подихом кожного глядача. Публика схоплюється на ноги й плеще, плеще безконечно тому, що ось тут перед нею показав таку чудову постать степового орла, звичайнісінького чабана. В ній він утілив усю красу степів, увесь розмах його широких просторів, глибину почувань і незмірну висоту поривань. І так М. Садовський веде свою ролю до кінця. Глядач виходить з театру, виносячи в своїй душі, в своїй уяві красу й силу сина степів чабана, а разом з тим, навіть не бачучи тієї степової природи, уявляє собі, якою вона має бути чудовою, коли в ній виростають такі постаті.

Музика грає коротеньку увертуру до оперетки „Запорожець за Дунаєм". Публика поволі настроюється побачити звичайну, хоч і дуже популярну оперетку. Особливого ентузіязму, чи навіть піднесення в публиці не чується. Підноситься куртина й перед глядачами відкривається скелистий беріг Дунаю, який блестить „у своїх берегах". Чути вже маршові звуки музики й разом з ними до вуха глядача долітають звуки не сильного, але якогось глибоко задушевного баритонового голосу: „Ой щось дуже загулявся"... й на скелі зявляється постать запорозького козака Карася, що в червоним жупані вертається до дому, трохи підгулявши. Та йому публика не дає навіть зійти зі скель на „беріг річки", бо саля відразу заливається грімкими й довгими оплесками. Красунь козак, як частина гранітової скелі, мов прикипів на місті й повис у повітрі. А що за постава, що за зір, що за рух рукам!

Перше вражіння не лишає публики до останньої дії. М. Садовський веде ролю Карася чудово. Перед глядачами малюється могутня постать розумного Запорожця, який від того, що нема що робити, любить трохи погуляти й „з жінкою посваритися". М. Садовський трактує Карася як козака, який дозволяє себе трохи посварити своїй бабі Одарці й навіть „макогоном почастувати", бо щож слабій бабі й робити, як не з чоловіком сваритися. Він не виступає ввесь час з традиційною фляшкою в руках і лише раз виймає її з кишені, а потім ставить за присню й кінець. Другий раз ту фляшку публика бачить, як він хоче почастувати султанового слугу. Розмовляючи з султаном, Карось Садовського знає, з ким говорить, хоч і прокидається незнайком, бо так лiпше сказати султанови кілька терпких слів і поскаржитися на нього, чого не можна зробити, коли султан знає, що козак пізнав його.

Кінчається „Запорожець за Дунаєм" й у глядачів в душі лишається прекрасний образ розумного й веселого козака Карася, що має здоровий козацький гумор, а не блазенствує й не вдає з себе якогось пияка й навіть ніби трохи придуркуватого, як часто його малюють ріжні артисти та аматори.

А ось Микола Садовський зявляється в ролі Пузиря в „Хазяїні". Скільки чується любови до землі, сили духа й твердости характеру в цієї людини, коли вона всю скручує „в баранячий ріг", щоб лише збільшити своє господарство. Здається, що отся глитайська, куркульська натура малаб стати непримемною, огидною, але в Садовського чується, що в Пузиря над всім панує любов до землі, любов до господарства, любов до хліборобства, до того хліборобства, яке є основою української нації. И та любов перетворює відемне вражіння, яке малаб викликати ненажерлива на землю та хазяйство вдача хазяїна, в повне зрозуміння людини, що хоче творити, продукувати й розбудовувати економічне життя.

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗАПИТИ ВЕТЕРАНА ДО „СВОБОДИ".

Я прочитав редакційну статтю під заголовком „Здіймають полуду", яку поміщено в ч. 66 часопису „Свобода", з дня 22 березня 1933 р. Як ветеран світової війни, хочу поспитати редакцію деякі запити, на які я хотів би мати відповідь:

Запитую:

Чим може Шановна Редакція доказати, що лише ті американські сини найкращі, що полягли на полі бою чи проляли кров?

Чому до тих синів не зачисляє всіх тих, що були за морем в европейських краях підчас світової війни і там сповняли воєнну службу?

Чим можуть Шановні Редактори доказати, що той не є героєм, хто ні одного вистрілу не дав, ні фронту не видів? І чому він є ворогом Американського Леґіону? І чим він наносить нечесть тому Леґіонови?

Чим Шановні Редактори можуть доказати, що Американський Леґіон має у Вашинґтоні лабіїстів і чому їх називають лабістами? Американський Леґіон є могуча організація, в якій є єдність і така єдність повинна бути в цілім світі.

Чим Шановні Редактори можуть доказати, що державний буджет з кождим роком зростає?

Що Шановній Редакції прийшло з того, що бувший президент Гувер здержав виплату ветеранського бонуса в готівці? Що то помогло американським податковцям? Адже тісамі податки, що платили, платять їх далі. І будуть мусіли платити без огляду на те, чи ветерани дістануть бонус, чи ні.

Що Шановні Редактори на тім скористають, коли державна каса виплатить цього року ветеранам пів міліярда долярів менше ніж було до цього часу?

Чому Шановна Редакція не вважає інших ветеранів, що на війні не згинули, чи крови не проляли, героями і хоробрими жовнірами, як уважає Л. В. Доґлеса, буджетового директора, котрого називає хоробрим, а він вернувся з війни як і ті, проти котрих редакція виступає?

Я почувався би щасливим, якби дістав на те все обширну відповідь. Також хотів би я знати, чи той редактор, котрий писав ту статтю, служив у якій армії, чи є ветераном, чи був свідком тих подій, які пережили американські вояки, чи видів фронт, чи знає, як він виглядає і взагалі чи знає цілий „мувмент" воєнний.

Заразом прошу не подавати мого імени, а тільки підпишіть допис:

Американський ветеран світової війни.

КІЛЬКА РІЧЕЙ, ПОТРІБНИХ ДЛЯ ПОСТУПУ УКРАЇНЦІВ.

Коли бачимо, що розвиваються пупінки дерев, кажемо, що вкоротці буде весна. Тоді господар серіозніше думає про своє майно й в імя Боже береться до праці. Весна теж заставляє нас задуматися про події відродження нашої держави. Стає перед нами питання: чи ми приготовані? Або, чи стараємося ми приготовитись до велкого діла?

Справді важке питання і задача. Мимо цього легке до виконання! Не маю на гадці писати про все, що було й що є. Я хочу дати лише кілька вказівок.

Передовсім я хотів би заінтересувати Українців в справах промислових і просвітних. Америка дає повну свободу своїм горожанам без огляду на народність і переконання. Хто з цього користає? Як схочемо переконатися, то зайдім у вечір до якої Поблик Трейд Скул. На кордорі побачимо і пізнаємо по мові, хто користає. Тут нема границі щодо віку й науки. Вчаться не тільки писати і читати, але всякого ремесла й механізму, як кажуть, від від голки аж до аеропляну. Вибирай, що хочеш. Лиш учись! До науки нема пори; коли хто прийде, приймають. Тільки вже учиться вперед, бо початок ноуки в осени. Є також окремі курси економії, конституції, прав, корпорації і інших. Кождий горожанин має нагоду знати і розуміти систему цього краю, як тільки схоче.

Не зашкодилоб і нам братись до діла, бо без свідомости загалу дуже тяжко здобути свою державу! Нам треба сповняти обовязки цього краю. Але треба також знати, що нам належиться і добиватися цього.

Хто має час, нехай зайде до Поблик Лайбері і спитається, чи є українські книжки. Нема чого стидатися, ані боятися. Секретарка радо все пояснить. Треба бути смілим, але притім чемним.

Як часом прийде Поляк до нашого гуртка, то не схиляймося в його сторону по польськи, а стіймо при своїм і говорім до нього по українськи.

Петро Гринишин.

ПРОФЕСІЯ: „ШПЕҐ НЕМЕЦКІ".

В яворівськім городськім суді є цікава справа. Німець-кольоніст, Юзеф Масінґер з Мужилович-кольонії, вніс скаргу проти свого пароха, ксьондза Людвіка Сєрадзького, за зневагу. Цеї зневаги допустився дбайливий пастир у цей спосіб, що в серпні 1932 р. при влаштуванні спису поборових річника 1914 при імени помершого сина Масінґера в рубриці "Zawód ojca" виписав ні менше ні більше тільки зовсім виразно — "szpieg niemiecki". Виготовлений спис предложив адміністраційним властям. Пан Масінґер почувся ображений таким означенням його професії і подав ксьондза до суду. На першій розправі дня 29. XII. 1932. р. оскаржений признав, що написав такі слова, і то тому, що Масінґер доносив "związkowi niemieckiemu — zresztą prawnie istniejącemu w Białej-Bielsk — o poczynaniach w kole polskiem i o tem, co się we wsi dzieje". Річ у тім, що п. Масінґер, як культурно освітний працівник у німецькій кольонії, був рівночасно дописувачем до німецьких часописів, що виходять на терені Польщі, і мав те нещастя, що між іншим помістив допис про спортове свято. Ті дописи, а ще більше народня солідарність Німців невеликої кольонії очевидно до тої міри злостять доморослого Шерлока Голмса, що він не вагається публично перед властями оскаржувати свого парохіянина в такім важкім злочині. При тім мусимо згадати, що німецька кольонія жиє у згоді з нашим селом і часто віднаймає свою театральнуну салю на українські імпрези. — Розправу дня 29. XII. відложено.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Центральний Комітет скріпляється до дальшої акції.

Нюарська громада не лиш одна з найбільших українських кольоній в Америці, але рівночасно одна з найбільш живих і діяльних в розбудженню національної свідомости, сповнюванню громадських обовязків, несенню моральної та матеріяльної помочі дорогій батьківщині та популяризуванню української справи між чужинцями.

Цю велику діяльність завдячує громада, що правда, деяким окремим ґрупам, однак більша й важніша часть її належиться центральним комітетам, які в ріжних часах і серед ріжних обставин повставали. Окремі церковні, чи політичні ґрупи відчували, що деякі завдання, як: демонстрації, збіркові дні, національні свята, були понад їх сили до успішного переведення. І тому орґанізувались від часу до часу у місцеві центральні комітети.

Досвід показує, що всі заходи, зроблені спільними силами, виходили надзвичайно успішно і показно; жертви на старий край бували часто надсподівано великі (прим. збірка на жертви „пацифікації" виносила понад $3,000). Національні свята випадали велично; спільність громади зроджувала в народі довіря до всякої акції, розбуджувала загал до неї, збльшувала жертвенність, витворювала почуття національної сили і єдности.

Крім цих наглядних успіхів і користей, які випливали зі спільної акції громади, не всі наші ґрупи і товариства як слід розуміють чи прикладають достаточну вагу до такої загальної, всеобєднуючої установи як постійний, добре зорґанізований Центральний Комітет. І хоч вони були охочі і згідні належати до такого комітету, його деяку акцію попирати, то це було тимчасове — принагідне попирання. На думку декого з них, комітет потрібний лиш тоді, коли потреба щось робити під напором наглих або принагідних потреб, які виринали в старому краю, або в нашому середовищу. Так завсіди бувало, що зорґанізований центральний комітет для переведення якоїсь справи — по її скінченню він, або припинював всяку роботу, або зовсім розходився на так довго, поки не приходила пора святкування якогось національного свята, або не виринала якась важна місцева або краєва справа, що потребувала помочі нашого загалу. Тоді повторювалась тасама історія: хтось висувався з ініціятовою і закликом до сформування центрального комітету. Починалося скликування, переговори, орґанізування, на скорі роблення плянів і ін. Попередні заходи, спроби, труд, час, кошт пропадали марно, бо треба було все зачинати на ново. Історія нашого національного життя в Нюарку, це у великій мірі історія орґанізування і занепаду центральних комітетів. Тому помимо деяких навіть блискучих досягнень, але на загал відірваних, не звязаних ниткою систематичної і постійної громадської праці, ми за час 25 років не спромоглись навіть на добре зорґанізовану централю, і як цього нема, то не може бути мови про якусь певно означену програму, певно вироблений плян акції, який би заспокоював національні і культурні потреби громади. Народна праця наша — це порване намисто, розсипані перли, які чогось деякі наші елементи так люблять розривати і розсипати. І на глум, і на сором нам самим це робиться серед безнастанних голосів і кличів до самостійности, соборности й єдности України. Не вжеж цього можна не знати, що коли слова розходяться з ділами, що коли люди одно говорять, а друге роблять — стають звироднілі, бо це проти природна засада всякого життєвого розвитку. Не вжеж найбільші ідеали Українця: єдність, соборність, мають бути для них петлею самопогуби? Так воно є, що хто не вміє чим орудувати, хочби воно найцінніше — воно обертається проти нього.

Цю хибу нашого громадського життя ми бачимо з заходів прим. допомоги Шікаґовській Виставі: мимо впертих заходів екзекутиви теперішнього Центрального Комітету, щоб перевести цю допомогу спільними силами, лише частина громадянства пішла за її голоом. Результат цей, що така численна кольонія як Нюарк вислала досі всього лиш коло $110.

На мітінґу Центрального Комітету дня 20 березня порішено не лиш вдержати при життю Центральний Комітет для переведення дальшої допомоги виставі в Шікаґо, для уряджения Академії в честь бл. памяти М. Садовського, але ухвалено, щоб Центральний Комітет існував постійно, вів національну акцію систематично і пляново без взгляду на це, чи всі національні ґрупи і товариства будуть до нього належати, чи ні. Тому рішено відбути збори з закликом до всіх окремих товариств, громад, брацтв, сестрицтв, щоб:

1) Вибирати по двох делеґатів.

2) Що ці делеґати мають становити сталий Центральний Комітет.

3) Уложити постійний порядок зборів.

4) Уложити програму своєї діяльности.

5) Здати звіт зі збірок на виставу в Шікаґо.

6) Уложити програму академії бл. памяти М. Садовського.

Маємо надію, що наш зорґанізований загал зверне пильну увагу на цей поклик Центрального Комітету і в цей спосіб дасть йому змогу сповнити свої національні завдання як слід.

За Екзекутиву Центрального Комітету:

Іван Тарнавський, предс.;
Стефан Шумейко, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Концерт у честь О. Басарабової.

Старанням Жіночого Товариства ім. Ольги Басабової яке міститься при Українській Громаді на 23-тій і Бравн ул., влаштовано 18 березня концерт в память незабутньої героїні, Ольги Басараб. Хор драматичного кружка ім. Тараса Шевченка допоміг виконати святочну програму.

Як піднеслася куртина, присутні побачили на сцені портрет героїні, прибраний жалібно вишиваними рушниками, зеленою папоротю та стяжками. Довкола портрету стояла вінком наша молодь-хор у пишніх народних строях під проводом п. М. Пасічника.

Вступне слово виголосила предсідателька згаданого товариства, пані Ю. Бурак, та вказала на героїчну поставу Мучениці та на заслуги нашої героїні для нашого жіноцтва і цілого народу. Вкінці попросила присутних віддати пошану Мучениці повстанням з місць.

Опісля з грудей молодих співачок і співаків полинула пісня „Сміло, брати", гимн революціонерів, що за добро народу готові піти на найбільші муки. Слідували деклямації членкинь жіночого товариства, пані К. Протасевич і А. Гусак. Відтак хор відспівав одну пісню, а молодий Я. Фостик віддіграв фортепянове сольо.

Святочну промову виголосила пані А. Рибакова. Бесідниця передала тонкости душевних почувань покійної Ольги Басарабової та розповіла про її діяльність. Говорила також про поступ нашого жіноцтва в піднім краю, якого не було в довоєнних часах. Бажаним було би, щоби з такими рефератами прелеґентка могла загостити до інших місцевостей та будити там своїх посестр до праці для народу.

Знову появились наші співаки та співали дві пісні. Відтак пані О. Фостик говорила про завдання жіноцтва. заохочуючи наше жіноцтво до орґанізації.

До програми свята причинились наші любимці, молоді панночки Шиманські, своїми піснями, які відспівали при акомпаніяменті мандоліни і пяна. На пяні акомпаніювала Американка місс Койл. Виступали і пяністки, панночки А. Кобильник й А. Терещук, в грі на чотири руки.

Національний гимн закінчив цей святочний концерт.

Пані Ю. Бурак подякувала присутним і виконавцям програми за вшанування памяти О. Басарабової і попросила присутних на спільний вечерок-чай.

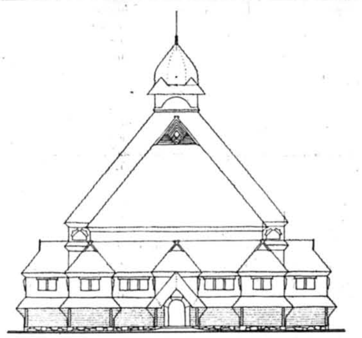
Гарне враження зробило на всіх те, що на свято прибули жіночі орґанізації з околиць. Тому, що прихід з того вечерка був призначений на шікаґовську виставу, при перекусці забрав ще слово п. П. Ґонта, та попросив присутних жертви. Зібрано $35.50. Зложили слідуючі: В. Павлівський $5; А. Рибакова $1.50; Ю. Бурак, Г. Ґонта, А. Горохівський, О. Фостик, П. Сеґен, М. Нисевич, П. Протасевич, П. Тимчак, М. Лошньовський, С. Захарчук, Ф. Филипчук, М. Пасічник, А. Виклинець, Н. Захарчук, С. Мосинко, К. Шпікула, М. Левицький по $1; Д. Журовська, Н. Рогатинська, П. Марчук, П. Войтович, Е. Канюка, П. Панасовська, Г. Бучко, К. Бойко, А. Бойко по 50 цнт.; дрібними жертвами $7.50.

На руки шікаґовського комітету вислано $35.50.

На закінчення хочу ще сказати ось що: У першу чергу повинні ми поперти краще наш молодий хор, бо він того вартує. Тепер має 36 співаків, а повинно бути більше сил.

І то додам, що коли би не громадянство з околиць, то саля була би світила пусткою: Чи так ми оцінюємо ідейну працю?

Присутна.

Ще один проєкт Українського Павільону на Світову виставу в Шікаґо.

Г. Л.

ТЕЛЕҐРАМА.

Секретар міської префектури Теофіль Шабо на вулиці час від часу скидав капелюх, щоби втерти піт із голови, з якої вже починало лізти волосся. Пристанув перед камяницею, що на один поверх була вища від інших. Ввійшов. Його кроки відбивалися відгомоном на мозаіковій долівці сіней. Приємний запах печеного курятка й леґуміни з ванілією доходив аж тут і приємно дразнив нюх Теофіля Шаба.

— Ось уже й тато, — озвалася пані Шабо та сплеснула руками. — До обіду, діти!

Пяніно, що гучно грало, затихло нараз. Дівчатка прибігли у їдальню.

Вкінці послугачка внесла курятко. Із серветкою на грудях Теофіль Шабо встромив вилки у курятко. Та нараз озвався дзвінок. Увійшла послугачка.

— Хто там?

— Телеґрама.

— Телеґрама?

Послугачка передала клаптик паперу господареви дому, а цей нараз скрикнув:

— Ах!

— Що є? — спитала жінка, цікава знати, що сталося.

— В телеґрамі написано: „Мама покійна!"

— Таж не була хора — запримітила жінка. — Мала вісімдесять пять літ. Це старість. Що робити, це також мусіло колись статися.

— Так, — сказав Теофіль. — Так, я це знаю, та всеж це мати. А крім того тепер відчуваю докори совісти, що я так довго не писав їй.

Нараз додав:

— Їду до неї!

— Насамперед скінчи обід.

— Так, требаб зїсти. Та годі. Бідна моя мама. Зїджте ви це курятко, Норо, а я погляну до розкладу поїздів.

— Ах, Боже, бідні діти, — говорила мати, відриваючи курятку крило.

— Ось, — озвався батько — є один поїзд в третій годині, та це експрес, він не зупиняється на її стації. Мішаний поїзд відїздить по чверть на другу. А хай це! вже майже нема часу! Дай мені одно крильце. Шматок хліба... Валізку... Де моя валізка?

Теофіль наче не свій крутився по хаті, заглядав у шафи, а Нора ходила за ним. Наче три воскові фіґури дівчата сиділи при столі коло своїх тарілок.

Вкінці Теофіль знайшов велику валізу, в яку став складати білля у непорядку та рахував його, наче посилав до пральні.

— Дві сорочки, двоє підштанців і пять, шість хусточок.

— Візьми вісім, — каже жінка. — Можеш дістати нежит. Дам тобі також трохи курятка, сира та чаєвників.

— Три пари скарпиток, — рахував дальше Теофіль.

— Боже, Боже, — заводила Нора. — Та що робити, ліпше буде, як поїдеш... Твоя сестра приїде напевно скорше й коли справою не займетесь відразу...

— Ой! — скрикнув Теофіль.

Нора злякалося.

— Що знову?

— Я малощо не забув помади.

— Але ти мене злякав! Якої помади?

— Та на лисину.

Вже була ніч, як Теофіль у містечку вийшов із поїзду. То було його рідне місто. Знав усякий кут і найменшу вуличку. З прижмуреними очима міг зайти до маминої хати. Прийшов із валізою до масивних дверей, вибитих цвяхами, та затарахкав залізним кільцем, що було прикріплене до дверей. Удар відбився у сінях наче у якій порожній скрині. Ніхто не виходив. Він застукав удруге. Вкінці заблимало світло на першому поверсі, в вікні кімнати його матері. Споза дверей почувся голос:

— Хто то?

— Боже! Той голос! — Теофіля облив холодний піт. — Невже це хата його матері? Не помилився... Задріжав...

— То я...

— Теофіль?

— Так, Те... Теофіль.

Почувся скрипіт дверей, потім ключ обернувся і двері відчинилися перед бабусею, що стояла зі свічкою в руці.

— Це ти! А я вже тебе не сподівалася.

— Я... я... не сподівався.

— Та ходи в хату.

Він доторкав самого себе, щипав себе в руку, питав себе в души, чи не впав жертвою якого страшного сну.

— Не хочеш навіть привитатися зі мною? — сказала стара мати.

— Чому ні...

Поправді він сумнівався, чи цілувати це лице, яке, думав, застане холодне на смертній постелі.

— То значить, ти приїхав на мою телеґраму.

— Твою... телеґраму?... Та-а-к...

— Ти не мусів робити таку велику дорогу, всеж воно гарно... Ти доказав тим, що любиш мене. Та чому ти не відзивався цілих три місяці? Я мало не збожеволіла, розумієш, така була неспокійна за тебе. Мені здавалося, що вмру з тієї непевности...

— Що вмреш?

— А так, та добре, що я тобі це не написала.

— Якжеж ти мені писала?

— Та що я неспокійна.

— Неспокійна! — здивувався Теофіль. — Ти писала, що ти неспокійна?

— Абож ти не читав телеґрами?

— Я читав... себто... ми неточно прочитали.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ВИЛКС БЕРРІ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223 повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться 2 квітня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній. Проситься членів, котрі подались о зміну грамот, щоби прийшли на цей мітінґ, а ті, що хочуть виміняти свої грамоти, нехай принесуть на мітінґ свої старі грамоти. Довгуючих членів напоминається, щоби старалися хоч в части сплатити свій довг, бо в потивнім разі будуть суспендовані. На цих зборах повинні бути всі члени присутні. — Іван Добуш, рек. секр.

ПІТСБУРГ, ПА. Тов. Рогатинщина, від. 396, скликає збори в справі шікаґовської української вистави в неділю, 2 квітня, в домі під ч. 2114 Тустин Стріт. Просить всіх членів і члениць прибути на цей мітінґ. — Теодор Куруна, Петро Бекіш, Андрій Федьків.

У суді.

Чому ви били вашого чоловіка макогоном, хоч він раз-у-раз кричав „досить!"?

— Бо, бачите, пане судде, мій чоловік так бреше, що я ніколи не можу йому вірити.

Добрий господар.

Павло Семеник уладив собі невеличкий городець. Копав, перекопував, робив грядки, гноїв звірячим і штучним гноєм, поливав дбайливо. Наново гноїв, перескороджував і знову поливав.

— Гм, дивне... Дуже дивне, — мимрить сам до себе та поглядає в сусідів огород, де росте капуста, редьковця, салата й бараболі.

— А що ви посіяли? — спитав його сусід.

— Навіщож я мав сіяти? — здивувався Семеник. — Абож я не гноїв і не полов?!

YOUNG UKRAINIANS AND THE WORLDS FAIR.

In the course of the last few years it has become the thing to be concerned about the fate and future of our young people in this country. Our newspapers have spoken about them in editorials, in the Voice of the People, in articles written on the subject. When two or more representatives of the "old generation" gather today and talk turns to the topic: "Ukrainians in America," there is bound to be a word or two said about the "young ones."

At first there was fear that the young people had become completely Americanized, that the young generation is lost to the Ukrainian cause. Sad souls lamented: "We might as well sing 'Vitchnaia Pamiat,' place a cross over the grave of our young people in this country, and add these words: 'Here lies the American born generation of Ukrainians!'" They grieved that the boys and girls are not interested in Ukraine, that "our institutions will pass into strange hands", that before long "not a trace of Ukraine will be left in this country!"

Some lay the blame for the situation on the over-burdened shoulders of the old folks, others blamed jazz, sports, what not, while fathers and mothers, in the manner of parents in all corners of this wide, wide world, complained: "Don't know what's the matter with John and Mary. Now, when we were young..." And so forth, and so on.

Lately, a new note of cheer has arisen in our midst. The young generation, countrary to all forebodings, is awakening and beginning to take matters into its own hands. Our songs, our dances, our embroideries have done their work, and today we find our young people in various towns and cities organizing clubs of their own—dramatic,singing, dancing—or joining those which alreardy exist. Here and there, social, educational, sport groups are formed, and by their active participation in these various local clubs young Ukrainians are proving to their elders that in time to come they will be able to take over the affairs of the old generation of Ukrainians in the United States.

One would have to be a perpetually grinning Pollyanna not to see that the scope of their activities is still very limited, that in many cases the young people are sadly lacking in knowledge of Ukraine, that they have not reached the attitude of the American—example that of the Irish, Czechs, Jews, Poles—but the incident for rejoicing with us today is this: In their own way our young people are taking an interest in the Ukrainian life of this country. There is every sign and indication that they will carry on!

With the World's Fair to be opened within a few weeks and with the participation of Ukrainians in the Exposition almost assured one is apt to ask: What will our participation mean to these young people? Will it be arranged and how can it be arranged in such a manner that they who have never seen Ukraine will best be able to benefit by viewing the Ukrainian Exhibit?

We Ukrainians in America are in a peculiar situation. Other young people of foreign extraction, even if they know not the language of their fathers (and most of them don't), are able to obtain information about their people's country from books, periodicals, newspapers written in the languages of King James and the Yankee. Not so with us! Information about Ukraine offered to us in the English and the American languages is very limited. A magazine article here, a paragraph there, a chapter perhaps, a few books of years gone by—and there is the source from which Ukrainians who do not read Ukrainian well are told to gather their knowledge about Ukraine. That is why it is so important that the Ukrainian Exhibit be presented in such a manner that our American born may really benefit by seeing it. It should be a genuine source of information about the land of their fathers.

We have been assured by those in charge of the Exhibit that all the work contributed by Ukrainians to the Fair will be done by people who know something about their particular job. There will be no cheap sensationalism, no showing of trashy effects. Ukrainians will offer the best that they are capable of producing, be it in music, dancing or cooking holubtsi and borshch.

If we contribute sufficient funds to build a pavilion, this pavilion will be a suitable type of Ukrainian architecture. Inside, the decorations will be carried out by experts along that line of work. Our peasant handcraft—embroideries, pottery, woodcarving—will be the finest we have to offer. Our singing, dancing, orchestral music will be under the direction of our most capable man. Our foremost painters and sculptors will be asked to contribute their works.

We shall be able to learn about the work our people are accomplishing today in other fields—about our co-operative movement, about our schools, our numerous organizations. There will be maps and charts and dates which will give us a great deal of first hand information about Ukraine—her past and her present, her strength and her weakness.

We are assured by the Committee that men and women stationed at various boots will have a through knowledge of the objects exhibited, and that they will be able to speak the language of America. We have also been told that printed matter will be published giving a brief account of the various exhibits and that this will be written in accordance with all the rules and regulations of that bugbear—the English grammar.

Farthermoer, there is talk about having a Ukrainian Young People's Day at the Fair. A grand and glorious idea! If such a get-together-talk-it-over day should be realized, it might be an excellent plan to arrange a series of lectures for our Americanized folk. Not the oratorical, flag-waving speeches so many of us dote on, but straight, informative stuff to be given by those who are well-versed in their particular line of work. From one who specializes in music we would expect to learn something about our folksongs, our composers. From a Ukrainian dancing master—something about the origin, development, background of our folk dances. And so on, and so forth. History, folklore, literature, art—the number of topics is galore! If possible these lectures should be given in English, but if they should be offered in Ukrainian, they might be translated and then published in our newspapers. Or they might be printed separately and sold for a small sum to members of the audience.

Then, of course, such a Day would mean that hundreds, perhaps thousands of young people in this country as well as those from Canada and elsewhere would have an opportunity to come together regardless of what association, church, party, club, group they belong to. We are not one of those jolly souls who believe that it is possible or advisable for all Ukrainians to agree on all subjects ever and at all times. But we do think that there are occasions when we should learn to co-operate. Both the old folks as well as the young. It is surprising how many still cling to the attitude of those who would question the nightingale:

Nightingale upon a tree,
Before I approve of your song,
I demand that you tell me
To what church and party you [belong.

Above all else, let us see to it that the Ukrainian role in the Exposition is as free from flaw as it is possible for us to make it. Youth especially is sensitive to remarks, criticism, prase given by strangers. Americans have a fairly definite idea what Italy, France, Germany and other countries will offer to the Century of Progress. But here is a little known people—Ukrainians—lifting its voice above the clang and bang of modern life and clamoring that it be heard, that it to has something to show and to give to the world. Let us see to it that what we do give is presented in a manner free from makeshift and last minute planning.

We have no large industries, no scyscrapers, no planes, no tanks, no armies! But within our people there are treasurers which have made this weary world a bit more cheerful, which have made life a bit finer! We have treasures that no enemy can destroy!

Let us present them in a manner befitting the occasion. That the stranger may be gladdened and instructed, that our own American youth may be proud of its heritage!

Marie Gambal.

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписаний член від. 201 У. Н. Союза в Колдейл, Па., складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі мені і моїй родині стали великою помічю у моїм тяжкім нещастю. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Василь Либа.

—o—

Я, нижче підписана членицця від. 201 в Колдейл, Па., складаю сердечну подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $75, котрі мені і моїй родині стали великою помічю у тяжкім положенню. Також дякую урядникам місцевим за їх труд.

Юстина Борецька.

—o—

Я, нижче підписаний, складаю серденну подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі мені стали великою помічю у моїм каліцтві. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Олекса Кулинич,
член від. 236 У. Н. С.,
Сайр, Па.

У маляря.

— Пане, я не можу приняти того портрету. Виглядаю на ньому наче мій дідусь.

Маляр: То може дідусь пана добродія візьме той портрет?

—o—

— Чи пан Горобаш дома?

— Дома. Одначе вже не довго. За пів години похорон пана Горобаша.

—o—

Не уявляєш собі, як я росту в очах моєї жінки!

— Невже?

— Так, так. Перед шлюбом звала мене голубчиком, рік опісля говорила мені ти конино, а тепер уже каже: ти слоне!

ДІТОЧИЙ РЕПЕРТУАР.

ОЛЕНКА, дитяча песа на 3 дії, Матвієнко (9 осіб) .... 25 ц.
ЧЕРЕЗ ФАЙКУ, Сценічна картина в 4-ох відслонах, Роман Завадович (7 осіб) .... 25 ц.
В МАМИН ДЕНЬ, сценічна картина в 3-ох діях Іванни Блажкевич (11 осіб) .... 20 ц.
СВЯТО МАТЕРИ, сценічний образок на 2 дії, Марія Козоріс-Барилякова (8 осіб) .... 20 ц.
МАЛАНКА, сценка на 1 дію для діточого виступу написана на тлі народнього переказу. М. Дашкевич (9 осіб) .... 10 ц.
ЗЛИДНІ. О. Олесь, 4 картини .... 20 ц.
МИКИТА КОЖУМЯКА, О. Олесь, 4 картини .... 15 ц.
ВЕРЕДЛИВА ПРИНЦЕСА, песа на 3 дії (12 осіб) .... 15 ц.
ОДНОЇ НОЧІ, образок на 1 дію, А. Животко (5 осіб) .. 10 ц.
ТАРАСІВ ДЕНЬ, сценка для діточого театру в 1 відслоні А. Коломиєць (11осіб) .... 20 ц.
ПОЖУЛУВАЛА ЗАПІЗНО, сценічна картина в 1 відслоні (7 осіб) .... 15 ц.
МАТЕРИНА СЛЬОЗИНКА, дитяча різдвяна песа-казка на 3 дії, написав Василь Атаманюк .... 20 ц.

Замовлення з належитістю слати до:

"SVOBODA,"
81-83 GRAND STREET. JERSEY CITY, N J

ТЕАТРАЛЬНИЙ РЕПЕРТУАР

ЖИВІ ПОКІЙНИКИ або Дружина з того світу, комедія на 3 дії, Конич-Лисенко, 4 мужчин і 2 женщини ____ 35 ц.
АМЕРИКАНКА, комедія на 3 дії, В. Павлусевич, 5 женщин і 2 мужчин ____ 35 ц.
ЗЕРТЕП, песа на три дії, М. Підгірянка ____ 25 ц.
БЛУДНИЙ СИН, сценічна картина в 3 діях, Михайло Приймак, 11 мужчин і 2 женщини ____ 35 ц.
ЛЮБОВНІ ПРИГОДИ, комедія на 2 дії, Ост. Цюка. (Осіб 5) ____ 15 ц.
НОВІТНІ ЧОРТИ, комедія в чотирох діях, нап. А. Данко. (Осіб 16) ____ 35 ц.
ПАВУКИ, комедія на три дії, нап. Ярославенко. (Осіб 11) 35 ц.
СТРАЧЕНЕ ЖИТТЯ, песа із селянського життя, на три дії, 4 осіб .... 15 ц.
СРУЛЬ НАТЯГАЙЛО, написав А. Данко, комедія в двох діях (7 осіб) .... 25 ц.

Замовлення слати до:

"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ЖАРТИ.

Коли кравець увійшов у кімнату, його гість лежав іще в ліжку.

— Чи ви принесли з собою рахунок? — спитався господар дому кравця.

— Так, — відповів кравець — і жадаю грошей.

— Добре. То будьте такі добрі й отворіть шуфлядку мого бюрка.

Кравець повеселішав і відсунув шуфлядку. Та вона була порожна.

— Недобре. Прошу, відчиніть другу шуфлядку.

Кравець відчинив другу:

— Що бачите в тій шуфлядці?

— Папери, повно паперів! — відповів кравець.

— Добре. Це шуфлядка, в якій ховаю рахунки. Положіть до них і ваш рахунок і дай Боже, здоровля!

—o—

На премієрі „Норми" в італійськім театрі в Парижі сидів Ампер, Шатобріянів приятель, знаменитий археольоґ і історик, а біля нього якийсь юнак, зовсім спокійний. Зате Ампер дуже одушевлявся музикою. Вкінці Ампер утратив терпеливість.

— Чи ви з леду? — спитав свого сусіда — невжеж ті звуки ні трохи не роблять на вас враження?

— Навпаки. Я зовсім згоджуюся з вами.

— Коли так, то чи попросту це не чудесна річ?

— Я далекий від того...

— Та ви якось ні трохи не одушевляєтеся!

— Що хочете... Таж я Беліні.

—o—

Професор вернувся з жінкою з концерту й каже до неї:

— Бачиш, яка ти забудькувата! Я крім моєї парасолі забрав і твою, яку ти забула...

— Алеж, чоловіче! — відповідає жінка — таж ні я ні ти не мали сьогодні парасолі.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН У СЕРЦІ ЗЕМЛІ. (7)

Повітроплав наближався туди, коли він схилявся при своєму леті. Замітно стало теплішати. Скоро перед ним відкрилися краєвиди далеких лісів. Чим далі, тим цікавішим ставав краєвид. Зпочатку були північні ростини, але далі вони ставали все більше південними й нарешті вже було видно тропічні ліси. Скільки оком можна було охопити, розстелилися великі ліси. Вони так виглядали, що були положені гейби в кітлині.

На приказ Тарзана повітроплав почав летіти ще нижче. На землі вже видно було, як невеличкі потічки й струмки, що стікали з узгіря, все збільшувалися й нарешті зливалися в одну велику ріку. „Це є ваш Пелюсідар", сказав Тарзан, звертаючись до Джесона Ґрідлія, який дивився на краєвид причарованим оком. Він переживав дивний настрій щастя й задоволення. Адже його мрії та його теорії справдилися. Тарзан наказав спуститися на землю.

Повітроплав закріплено на спеціяльних котвицях. Усі лишалися на ньому до вечора й мали до ранку не виходити з нього. Треба було зпочатку дослідити, що водиться в лісах та взагалі, наскільки людина може в них жити. Крім того довгим летом всі були потомлені. В ночі лише два вартові не спали, а інші спали як убиті. Та не спав ще Тарзан. Він тепер був у мріях і горів бажанням скорше дослідити ліс. У півночі він крадькома лишив повітроплав.

Лиш один вартовий бачив, як Тарзан тінею промайнув на дверях і зник у пітьмі ночі. Тарзан у лісі скинув з себе одежу, в якій він почувався звязаний за руки й ноги. Він узяв зі собою свою довгу списи, ніж, і довгу линву. Це зброя, з якою він ніколи не розставався. Темна ніч панувала навкруги й була тишина. Тарзан з жадобою вдихав чудове повітря, напоєне запахом квіток та пахучим соком дерев. Він подався геть у глибину ліса.